

Azərbaycan qazının uzaq yolunun başlanğıcı

Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəmərinin fəaliyyətə başlamasından 18 il keçir

Hazırda Azərbaycan 12 ölkəyə - Gürcüstana, Türkiyəyə, Yunanıstana, Bolqarıstana, İtaliyaya, Rumıniyaya, Macarıstana, Serbiyaya, Sloveniyaya, Xorvatiyaya, Şimali Makedoniyaya və Slovakiyaya qaz ixrac edir. Bu, “Şahdəniz” yatağının işlənməsinin ikinci mərhələsi çərçivəsində çıxarılan qazdır. İxrac 3500 kilometrlik “Cənub qaz dəhlizi” və ona birləşdirilmiş interkonnektorlar vasitəsilə həyata keçirilir.

İndi bu dəhliz artıq gerçəkliyə çevrilib, Avropanın enerji xəritəsini yenidən çəkib, Azərbaycanı Pan-Avropa qaz təchizatçısı kimi tanıdıb.

“Şahdəniz-1” qazını isə ilk dəfə ölkəmizdən kənara – qonşu Gürcüstana çatdıran 2006-cı ilin sonlarında istifadəyə verilmiş Cənubi Qafqaz Boru Kəməri (CQBK) oldu. Azərbaycanın və Gürcüstanın ərazisində CQBK Heydər Əliyev adına Bakı-Tbilisi-Ceyhan (BTC) əsas ixrac neft kəməri ilə eyni marşrut boyu uzanır. Azərbaycan-Gürcüstan sərhədində bu iki kəmərin yolu ayrılır. BTC nefti Ceyhana daşıyır. CQBK-ya isə yeni xətt qoşulur ki, onunla qaz Ərzuruma çatdırılır.

Beləliklə, Səngəçal-Ərzurum marşrutu ilə uzanan bu xətt bütövlükdə Bakı-Tbilisi-Ərzurum (BTƏ) kəməri adlanır. BTƏ-nin ayrılmaz bir hissəsini təşkil edən, ümumi uzunluğu 691 kilometr olan CQBK-nın Azərbaycan hissəsi 443, Gürcüstan hissəsi 248 kilometrdir. Gürcüstan-Türkiyə sərhədində CQBK-ya birləşdirilən borular isə 280 kilometrlik məsafə boyu uzanır. BTƏ bütövlükdə 2007-ci il iyulun 3-də istifadəyə verilib. Dünyada neft diyarı kimi şöhrət tapmış Azərbaycan həmin vaxtdan qaz ixrac edən ölkə kimi tanınır.

Xatırladaq ki, 2001-ci il martın 12-də Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Türkiyəyə rəsmi səfəri çərçivəsində “Azərbaycanın təbii qazının Türkiyə Respublikasına tədarük edilməsinə dair Azərbaycan və Türkiyə Respublikaları arasında təbii qazın satışı və alışı haqqında müqavilə” imzalanmışdı. Həmin il sentyabrın 29-da isə Gürcüstan Prezidentinin Bakıya səfəri zamanı “Təbii qazın Gürcüstan Respublikası ərazisindən tranziti, nəql edilməsi və satışına dair Azərbaycan və Gürcüstan Respublikaları arasında saziş”in imzalanması baş verdi. 6 il sonra “Şahdəniz” yatağının işlənməsinin birinci mərhələsi çərçivəsində çıxarılan mavi yanacağın Bakı-Tbilisi-Ərzurum xətti ilə Türkiyənin qaz kəmərləri sisteminə daxil olması bunların uğurlu nəticəsi idi.

Əslində, BTƏ kəməri “Cənub qaz dəhlizi”nin bünövrəsi, başlanğıcı rolunu oynamışdır. Prezident İlham Əliyev bunu öz çıxışlarında dəfələrlə qeyd etmişdir.

Dövlətimizin başçısı 2014-cü il sentyabrın 20-də “Cənub qaz dəhlizi”nin təməl-qoyma mərasimindəki çıxışında demişdir: “2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərinin tikintisi də tarixi hadisə idi. Çünki o hadisədən sonra Azərbaycan dünyada artıq özünü qaz ölkəsi kimi göstərməyə başlamışdır. Bu kəmərin yeni xəttinin tikintisi, əslində, bu gün başlayır. Azərbaycan artıq “Cənub qaz dəhlizi”nin birinci hissəsini 2007-ci ildə istifadəyə vermişdir”.

2018-ci il mayın 29-da “Cənub qaz dəhlizi”nin açılış mərasimində Prezidentimiz bu fikri yenidən vurğulamışdır: “2007-ci ildə Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəməri istifadəyə verildi. Bu da çox önəmli layihədir. Bu layihə olmadan “Şahdəniz” yatağının işlənməsi mümkün deyildi. Beləliklə, ilk dəfə olaraq 2007-ci ildə Azərbaycan qazı Gürcüstana və Türkiyəyə nəql edilməyə başlamışdır... Doğrudan da, bunlar tarixi nailiyyətlərdir. “Şahdəniz” yatağının gələcək işlənilməsi ilə bağlı addımlar atılmağa başlandı. Əlbəttə, biz hamımız yaxşı bilirdik ki, böyük həcmdə Azərbaycan qazını dünya bazarlarına çıxarmaq üçün qaz kəməri lazımdır. Beləliklə, “Cənub qaz dəhlizi”nin yaradılması ilə bağlı praktiki işlərə start verildi. Çox ciddi işlər, danışıqlar aparıldı”.

CQBK “Cənub qaz dəhlizi”ni təşkil edən üç kəmərin birincisidir. Bu kəmərin genişləndirilmiş hissəsi 2018-ci ilin iyun ayından Türkiyəyə kommersiya qaz həcmələrini ötürməyə başlayıb. “Şahdəniz-2” qazının marşrutu qardaş ölkənin ərazisində TANAP-la (Trans-Anadolu Qaz Boru Kəməri) davam edir. Türkiyə-Yunanıstan sərhədində TANAP-a birləşən TAP (Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri) isə 2020-ci il dekabrın 31-dən Azərbaycan qazını Avropaya çatdırır.

Bu gün istər Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəməri, istərsə də “Cənub qaz dəhlizi” ahəngdar və təhlükəsiz şəkildə fəaliyyət göstərilir. Başqa sözlə, Azərbaycan qazının ixracı uğurla davam edir. Ayrılıqda Bakı-Tbilisi-Ərzurum kəmərinə gəldikdə isə Türkiyənin ölkəmizdən idxal etdiyi mavi yanacağın xeyli hissəsini bu boru xətti daşıyır.

Deyilənləri rəqəmlər də təsdiqləyir. Energetika naziri Pərviz Şahbazovun hələ bir neçə ay əvvəl verdiyi açıqlamaya görə, bu il ölkəmiz Türkiyəyə 10 milyard kubmetr qaz tədarük etməyi planlaşdırır. Yanvar-mart aylarında Türkiyəyə 2,3 milyard qaz ixrac olunub. Bu dövrdə TANAP-la qardaş ölkəyə 1,4 milyard kubmetr qaz nəql edilib. Türkiyənin ölkəmizdən aldığı qazın qalanını isə BTƏ daşıyır.

Flora SADIQLI,
“Azərbaycan”

Azərbaycan ilə ECO ölkələri arasında ticarət dövriyyəsi 3,5 milyard dollara çatıb

"Bu ilin beş ayında Azərbaycan ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatına (ECO) üzv ölkələr arasında ticarət dövriyyəsi 3,5 milyard dollara çatıb. Bu da illik 10 faiz artım deməkdir".

Bu barədə iqtisadiyyat nazirinin birinci müavini Elnur Əliyev Şuşada keçirilən 6-cı ECO biznes-forumunda çıxışı zamanı deyib. "Azərbaycan üçün ticarət əlaqələri regional integrasiyanın əsasını təşkil edir və son illər bu sahədə ölkənin biznes sahəsi üçün müsbət anlar olub. Biz bu dinamikanı ikitərəfli sazişlərin genişləndirilmiş şəbəkəsi ilə davam etdiririk. Azərbaycanın hazırda təşkilata üzv beş ölkə ilə azad ticarət sazişləri və həm Türkiyə, həm də Pakistanla preferensial ticarət sazişləri var. Manələri azaltmaq və bazarları açmaqla, bu alət ECO regionu boyunca ticarəti daha da gücləndirir", - deyər E.Əliyev qeyd edib.

Azərbaycan ilə ECO-ya üzv dövlətlər arasında investisiya əməkdaşlığının əhəmiyyətli dərəcədə dəyişə biləcəyini sözlərinə əlavə edən E.Əliyev hazırda ECO ölkələrindən 10 mindən çox şirkətin Azərbaycanda fəal fəaliyyət göstərdiyini vurğulayıb: "1995-ci ildən bəri üzv dövlətlərdən Azərbaycana 22 milyard dollardan çox investisiya qoyulub. Bu, iqtisadiyyatımızın əsas sektorlarının inkişafına töhfə verib".

Ələt Azad İqtisadi Zonasında yerləşən kargo hava limanı 2026-cı ildə fəaliyyətə başlayacaq

“Ələt Azad İqtisadi Zonasında multimodal kargo hava limanının inşası ilə bağlı investorlarla razılaşmışıq. Bu layihənin icrasına artıq başlanılıb və 2026-cı ildə fəaliyyətə başlaması gözlənilir”.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Ələt Azad İqtisadi Zonasının səlahiyyətli qurumunun İdarə Heyətinin sədr müavini İsmayıl Manafov Şuşada keçirilən 6-cı ECO biznes-forumunda çıxışı zamanı deyib.

Onun sözlərinə görə, hava limanı illik 500 min ton yükəşirmə potensialına malikdir və rəqəm 2 milyon tona qədər artacaq.

“Əsas məqsəd investorları cəlb etmək və ixracı inkişaf etdirməkdir. Ələt İqtisadi Zonasında bu il iki fabriklə açacağıq. On şirkət artıq qeydiyyatdan keçməkdədir”, - deyər İsmayıl Manafov qeyd edib.

Dünya birjalarında neft bahalaşılıb
Azərbaycan nefti də həmçinin

Londonun ICE ("InterContinental Exchange Futures") birjasında "Brent" markalı neftin bir barelinin qiyməti 0,16 dollar artaraq 67,27 dollar olub.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Nyu Yorkun NYMEX ("New York Mercantile Exchange") birjasında "Light" markalı neftin bir barelinin qiyməti isə 0,09 dollar artaraq 65,54 dollar təşkil edib.

"Azeri Light" markalı neftin bir barelinin qiyməti də 0,51 dollar və ya 0,71 faiz artaraq 72,52 dollar olub.

Qeyd edək ki, "Azeri Light" neftinin ən aşağı qiyməti 2020-ci il aprel 21-də (15,81 ABŞ dolları), maksimal qiyməti isə 2008-ci ilin iyulunda (149,66 ABŞ dolları) qeydə alınıb.

Azərbaycan.-2025.- 3 iyul (№ 133).- S.12.